

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

QU TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.REBACCIÓ: { Manacor: Amador, 3.
Palma, sucursal: General Barceló, 1.
ADMINISTRACIÓ: { Manacor: Ferrer, 5.
Palma, sucursal: Gral. Barceló, 1.

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Perrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Al-
cever, Estrella, 6.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuadernacions
d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 23.—Llibreria En-
nest Frau, Brossa.—Llibreria
d'Alomar y Fontdevila, Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oireu!

Assolida

Se'n haurán de dur una es paperots anticlericals de Mallorca i qualcún de fora-Mallorca, perque s'ho mereixen massa que'ls *assolesquen* d'aprop pe's moltes de grolleries, virollades, doys, mentides i calúmies que no s'aturen d'entaferrar contra Deu i l'Església. ¡Ja hu val ab aqueys etzeros d'anticlericals! ¡Ja hu son afectats d'anar contra tota cosa bona!

I

¿Per que no feys axò que deys?

Per voltros parlam jo socialistes de s'*Obrer Balear* que deys, dissapte passat, que, per lluytar contra En Maura, vos «heu d'estrènyer» i «esgrimir com única arma sa veritat, clara i nua». ¡Ah si voltros per combatre En Maura i l'Església no vos servieu may d'altres «armes» que de «sa veritat clara i nua», no farien es matx que feys entre sa gent ignorant; no abusariu de sa manera indigne ab qu'ara abusau d'ets ignorants i curts de tey que vos letgexen, enganantlos com uns xinos, fentlos creure ses mil mentides i calúmies contra En Maura, contra l'Església, contra monjes, frares i capellans.—May mos ha feta por «sa veritat clara i nua», sino sa mentida i sa calúmnia, qu'es s'arma preferent des paperots anticlericals, coms' *Obrer Balear*.—¡Quina llástima, companys socialistes, que no fassau lo que deys que voleu fer: no serviros, contra l'Església i contra En Maura, «d'altres armes que sa veritat, clara i nua»! ¿Per que, en lloc de «sa veritat», «esgrimiu» sa mentida i sa calúmnia?

II

Ilusions socialistes

Es paperot socialista diu que, per aturar qu'En Maura torn entrar, lo millor es tomar sa Monarquia i posar sa República; i que, mentres tant, «traballen per fer impossible sa tornada» d'En Maura. Son molt senyors es socialistes de trabayar per tot axò, per posar sa República, per aturar qu'En Maura torn pujar. Tan poc conseguirán una cosa com s'altra. Figuravos, jo socialistes! que hu heu de conseguir, es somiar de desperts; es allò ¿sabeu? que qui té fam, somia truytes; i qui cerca pores, ses oreyes li grunyen.

III

¿Quant e-hu sentirem a dir de cap de voltros?

Per voltros socialistes parlam. Aqueys dies passats, a València es estat objecte de grans elogis el

Sr. Rector, de Xelva. Mn. Salvador Espiu, que s'ha fet tayar un tros de pell i de carn per empeltarlo a un feligrès seu i axi salvarli la vida. Actes de caritat tan grossos, tan heroyes els inspira sovint sa nostra santa Relligió a capellans, monjes, frares i altres persones piadoses, com se'n poren citar una partida de casos. Lo que no sabem que ses idees socialistes ni anticlericals fins aquí n'hajen inspirat cap d'actes d'aqueys. No hem sentit a dir may que cap socialista ni anticlerical haja volgut que li tayassen gens de pell per salvar cap persona nada. I ab tot i axò, ells tenen sa... *frescura* de presentar es capellans, frares i monjes i *neos*, com uns *esplotadors* des poble!—¿Quant arribarás jo poble! a conèixer qui es que't vol bé!

IV

No hi ha un tal

Es paperot socialista diu que's Coremer de la Seu, P. Recolons, de la Companyia de Jesús, va dir que «es Catolicisme corre un gros perill». No es ver que digués tal cosa. «Es Catolicisme» té sa vida i es triunf ben assegurats per Deu metex; son es catòlics, individualment considerats, que «corren perill», si baden gayre, de qu'En Barrufet les embarril de mala manera, i les se'n duga a escaufarse ab ell dins infern. ¡Deu no hu permeta de negú nat del mon!—I llavò aquell paperot se permet donar conseys a n-es Coremers, qu'es evident que no n'han mester cap de seu.—¿Qui'us ha enganats, companys? ¡No mos fassau riure massa!

V

Está en carácter

Es paperot republicà de Ciutat, lo metex que's socialista, amolla unes quantes virollades contre's Coromer de la Seu, el P. Recolons, tractantlo d'«hipòcrita» i d'«atrevit», i dient qu'haurien de posar a n-es portals de ses esglésies i de ca's predicadors: «No es lo metex predicar que donar blat».—Sens dupte es per axò que's propagandistes republicans s'estellen predicant ses escellències de sa República, pero se'n guarden com de caure de donarne gens de *blat*. Si donen res, tot lo més son grianses, que ni pe' ses gallines seryexen, o bé juy, que si'l pastau, es pa vos engata o En Barrufet vos ne du.—En quant a «hipocresia», negú n'es mestre tan consumat com es republicans, des-fressats sempre d'amics des poble, allà ont no son estats may més qu'escorxadors des poble i xucladors de sa sanc des pobres, pero xucladors d'aquells que tenen més set qu'un clot d'arena. Ells, es republicans, son es grans hipòcrites de sa llibertat.

Qui los sent, son es grans apòstols i estalons de sa llibertat, allà ont no han fet may més que oprimir i tiranisar, si poren, tots es qui no pensen com ells.—En quant a n-el P. Recolons, li donam s'enhonabona: 1.er perque es es blanc de sa ràbia des dos paperots anticlericals *El Ideal* i *Obrero Balear* (bona senya quant aquexes boques d'infern el desjecten); 2.ⁿ p'es devotíssims i eloquentíssims sermons que fa a la Seu; i 3.er pe' sa gran gentada que va a sentirlo, com ja feya anys que no se'n hi veyá tanta en sa corema a la Seu.

VI

Idò que consti!

Es paperot republicà de Ciutat fa «constar» que no es «per covardia» que no mos contesta, ni «per falta d'arguments», que diu «que li sobren», sino «perque no val la pena» i llavò perque firmam ab nom suposat.—I lo bo es qu'es qui mos diu axò, tampoc no firma, també «du careta», tampoc no's dexa veure sa cara, encara que diu qu'«está acostumat a mostrarla». Idò ¿com no la mostrau, germá?—¿I vos creys, esgriguedoret-xos de *El Ideal*, capturarnos ab axò? Ja hi anau errats! Mos poren despreciar tot lo que volgueu i dexar de contestarnos; pero noltros seguirem ablanintvos ses costelles cada dissapte, rebatentvos tots es desbarats mentides i asades qu'etzibeu contra Deu i ses coses de Deu.

VII

Toxerrudeses

N'enfoca un enfilay *El Ideal* contra sa Corema sobre si's fan es dijunis axí o axí dessá, sobre si's coremers prediquen negre, groc o virat. ¡Ja es una bona passada qu'aqueys paperots anticlericals, en arribar sa Corema, s'hajen de desbaratar encara més de lo que hi van ordinariament, com certes bísties quant ha de fer mal temps! Es qu'are s'acosta's mal temps pe's seu cap-pare En Barrufet, que veu com li fugen moltes d'ànimes qu'havia embarrilades, i ara's coremers les fan volar cap a Deu! ¡Amèn que's quedás sense cap ni una!—Per axò es que a n-es paperots anticlericals les fa'tan poca gràcia sa Corema, perque son es missatjes, es mardacners d'En Barrufet, i no'ls agrada gota que l'Amo perda ni sufresca man-cap.

VIII

Ponyides a ferir

En pega unes quantes En J. Moya a n-es republicans caps-pares de Mallorca. Els-e retreu que, quant el se'n dugueren pres de Manacor dins es gost de 1909 abmotiu de lo de sa set-

mana vergonyosa, cap d'aquells s'interessá per ell, en treure D. Fernando Pou, *Mestre Llorens Marit* de Manacor i un tal Roig; i diu que, con va esser passat es perill, llavò si que «s cuydaren «a treure «s carcabòs cridant: ¡Visca En Ferrer!» «Es tan fácil, diu ell, mirar es bou de sa barrera»!—¿Que no hu sentiu republicanetxos de *El Ideal* i demés caps-pares de sa República de Mallorca? ¡Quines *indirectes* que vos tira aquex confrare vostro! ¡Es que sou estats sempre molt trempats es republicans per tirarvos-ne a ferir!

IX

¡Ca, homol! ¡Un poc ne llevarem!

Quina mèna qu' es axò que deys jo insigne J. Moya! que «es mauristes» «saben» que «es partit lerrouxista» «es s'únic que té organizació i forsa abastament per aturar que En Maura torn a n-es Poder»! Ni es «mauristes» «saben» ni creuen tal cosa, ni hi ha ne-gú que hu crega, en no esser ses tre-quelades de biduins i bobians que vos seguexen. ¿Voltros tenir «organizació» ni «força per aturar que'n Maura torn pujar»? En'teniu tant com sa coa de sa ase o des mox, lo que vos estimareu més. ¿Sabeu aont teniu sa «força» voltros? A sa llengo.—Fora de Barcelona i Valencia, sa «força» que teniu, es un tres i no res; i vos ne guardareu, com de caure, de moure gens d'estabets quant torn pujar En Maura, que pujará, si Deu ho vol, en esser s'hora, per més que voltros tayeu claus, i a forsa de potadetes vos fassau mal bé ses sabates!

X

¿Ay de bo?

Ell ara mos surt En J. Moya que «s lerrouxistes «volen matar es mal de rel». ¿Com? ¿Cumplint ses ordes d' En Lerroux, que diu a n-es seus:—*Robau, calau foc, matau, alsau es vel a ses novicies i abusaune?* ¿Com? ¿Senyalant a n-es seus com armes de combat sa «mentida» i sa «calúmnia», axí com e-hu va fer *El Progreso* de Barcelona s'orgue d' En Lerroux, dia 16 de agost de 1908? ¡Axí volen es lerrouxistes «matar es mal de rel»: «mentint», «calumniant», «robant», «calant foc», «matant», ultratjant ses verges del Senyor! ¡Ah grans hipòcrites! ¡Ah grans farsants! ¡Que vos compr qui no'us conex!

XI

¡Ay una llegenda!

En J. Moya pretén dissapte passat qu' es una «llegenda», axò es, una rondaya qu' han inventada «homos de mala fe» «per desprestigiarlo», per malfamarlo, axò que diuen qu' ell declará contra En Ferrer. Ja dia

30 de juliol prová de defensarse de tal inculpació, pero no li resultá gens sa defensa; i se va veure més clar que, com es Tribunal Militar el feu declarar sobre's fets de sa setmana vergonyosa, no li tenia gens la pia a n'En Ferrer capitá de lladres, incendiari i assassins. Figurau vos qu'ell metex conta que declará que sa setmana trágica de Barcelona «l'havia dirigida En Ferrer»; pero que d'axó «just en tenia notícia per lo qu'havia lletgit demunt es periódics de Palma». Si En J. Moya fos estat llavó un defensor d'En Ferrer, com s'hi presenta ara, se'n seria guardat, com de caure, de just dir que «demunt es periódics de Palma havia lletgit» que «s director d'aquella revolució era estat En Ferrer», sino qu'hauria dit que tot allò no era més qu'una calúmnia infame, com e-hu diu ara, qu'hauria rebrotada tot indignat. ¿Quin defensor d'En Ferrer era aquest que, per tota declaració sobre aquells fets de sa setmana vergonyosa, repetia lo que'n deyen «es periódics de Palma, qu'ell suposa venuts a n-En Maura, i que donaven tota sa culpa a n-En Ferrer de tal revolució? ¡Bon ferrerista mos do Deu, que ja no li va ocórrer dir altra cosa, en defensa d'En Ferrer, qu'anar a ferse eco des contraris d'En Ferrer, des venuts, segons ell, a n-es qui'l fusellaren! De manera qu'En J. Moya devant es Tribunal Militar se va fer eco de s'opinió pública de Mallorca i de fora-Mallorca, expressada p'es «periódics de Palma», que senyalava En Ferrer com-e «director» de «sa setmana trágica». Per axó ab tota veritat s'Auditor General, dins es seu Informe sobre sa Causa d'En Ferrer, pogué contar En J. Moya entre «s qui declararen contra aquell capitá de lladres, incendiari i assassins.—Si, senyor J. Moya, sa vostra declaració dins es procés d'En Ferrer no fou sa d'un «amic» ni d'un «defensor», sino sa d'un «inimic», sa d'un «capficador» d'En Ferrer. Per lo tant, axó de que vos declaráreu contra En Ferrer no es cap «legenda» ni cap rondaya, sino una gran veritat.

XII

Sa candidatura antiliberal de Madrid.

Per no haver moshi cabut aqueys dissaptes passats, no n'haviem dit res, i qualque cosa n'haurem de dir pe'sa lliçó pràctica que inclou. Es es cas que certs elements catòlics de Madrid engarbullaren, pe'ses properes eleccions provincials, una candidatura qu'anomenaren antiliberal, escluint tots ets elements liberals i conservadors, i la presentaren a n-el Bisbe de Madrid per que la beneís i axí la votassen tots ets antiliberals de la Cort. I el Bisbe de Madrid se trobá devant un fet terrible: a Madrid ets electors antiliberals no son majoria ni d'un bon tros, desgraciadament, sino que ses forses polítiques principals son es republicans i es monárquics liberals i conservadors; es qui no son liberals ni conservadors, son una minoria petita. De manera que's republicans forsat han de triuñar si tots es no-republicans no s'unexen. Per lo metex, presentar a Madrid una candidatura no-republicana contra liberals i

conservadors, de fet es restar forses a n-es menos liberals, a n-es menos desafectes a l'Església (liberals i conservadors) per donarla a n-es més liberals, a n-es més contraris de l'Església, que son es republicans, ja qu'es evident que's llevar vots a uns, es fer que's contraris d'aqueys los guanyin de més. De manera qu'aquexa candidatura antiliberal de Madrid no tenia cap probabilitat de triuñar; no-més poria fer una cosa: fer més gros es triuñar des republicans, restant vots a sa candidatnra monárquica de liberals i conservadors, que representen un mal menor, mentres es republicans representen es mal major.—Ja sabem que hi ha catòlics que sostenen que's conservadors son es mal major, i no es republicans. Aqueys catòlics van taptats. Fins i tot ells, prácticament, no hu creuen a n-axó, no hu practiquen, ja qu'admeten i tracten com-e catòlics molts de conservadors, i s'hi acosten per coses de l'Església i de religió, i sobre tot per conseguir s'influència política d'aqueys en coses que les interessin. ¡Que'n sabem de molts i de molts de casos axí de catòlics puríssims que, per un vent s'aprofiten, sempre que poren, de s'influència des caps-pares conservadors i sobre tot d'En Maura, mentres que per altre vent s'esgargamellen contra'n Maura i es conservadors dient que son es liberals més dolents de tots.—Es qui escriu aquexes retxes va professar, com era tenral, aquexa teoria, i la defensá demunt sa Prensá; pero dins pocs anys s'esperència de sa vida li va fer tocar ab ses mans que no era ver axó de que's conservadors fossen es liberals pitjors, i no mudá de sentit per que's conservadors li donassen ni lot demanás cap bobó may; s'esperència de sa vida li va fer tocar ab ses mans que's metexos que predicaven tal teoria, practica ment no la creyen ni l'observaven. Per axó va romandre desacreditada i, gracies a Deu, ja som poquets que la sostenguin.—I ¿que va fer el Bisbe de Madrid devant es problema que li plantaren aquells de sa candidatura antiliberal? El Bisbe de Madrid se subjectá a ses Normes que la Santa Seu de Roma ha donades a n-es catòlics espanyols en matèria d'eleccions, segons les quals es catòlics, allá aont no té probabilitats de triuñar una candidatura ubertament catòlica, han de fer costat a sa «menos dolenta» que's presenti per evitar que triuñi sa «més dolenta». Trobantse es catòlics de Madrid a n-aquest cas,—el Bisbe primer aconsejá a n-aquells catòlics que no anomenassen antiliberal sa seua candidatura per no escluir liberals i conservadors; pero, resistintse aquells a suprimir lo d'antiliberal,—subjectantse el Bisbe a ses Normes del Papa, promulgades dins Espanya p'es Cardenal Arquebisbe de Toledo, se negá a beneir aquella candidatura antiliberal. En vista d'axó aquells elements retiraren tal candidatura, i fins n'hi hagué que's permeteren dir que'l Bisbe hu havia fet molt malament, i que's Bisbes just son per guardar sa doctrina catòlica, no per donar normes practiques d'obrar en questions polítiques-religioses.—¿Ay idó? Ax hu fan certs catòlics qu'ells se tenen modestament p'es millors, p'ets

únics bons: si el Papa i es Bisbes no fan lo qu'ells creuen que pertoca fer, se fan trons del Papa i des Bisbes, i ab axó prácticament se fan liberals, obren a lo liberal, perque cabalment es liberalisme consistex en negar que sa política haja de tenir en conte en res ni per res sa lley de Deu ni s'Autoritat de l'Església; consistex es liberalisme en negar s'Autoritat de l'Església en ses questions polítiques-religioses.—¡Ah! es que no basta dirse catòlics puríssims! ¡Es necessari esserho, ab ses obres! ¡No basta dirse antiliberals! ¡Es necessari esserho, ab ses fets, no just de llengo!—¡Que n'hem perdut de temps, que n'hem perdut de terreny es catòlics d'Espanya per no volermos escoltar el Papa ni's Bisbes; per creure molts que hi veyen més en política que no'l Papa ni's Bisbes; per no haver volgudes seguir ses normes i orientacions que'l Papa i es Bisbes han anat donant a n-es catòlics espanyols en ses questions polítiques-

religioses! ¡No formen un exèrcit es catòlics? ¡Qui son es caporals d'aquex exèrcit més que'l Papa i es Bisbes? ¡Quin exèrcit ha triuñat may si no vol creure's seus caporals, es sous majors? ¡Que li ha de succeir a qualsevol exèrcit, si's soldats rasos s'en volen anar des seu cap i pretenen entendre més que's majors, qu'es caporals? Ab un exèrcit indisciplinat d'aquesta manera, ¿qu'ha de succeir més qu'una derrota derrera s'altra? ¡Catòlics espanyols, tengauho en conte per amor de Deu!

Un altre encals a n-En J. Moya

No mos hi ha cabut avuy, com ja'l teniem escrit. Sortirà dissapte qui vé, si Deu ho vol. Es sobre un roy de desbarats qu'enflocá es director de s'In-Justicia referent a n-es Carnaval, que nega que siga d'origen «pagá», dient qu'es d'origen «pontifici». Ja pot posar ses costelles a bon lloc En J. Moya.

DE TOTES ERBES

Secció local

Aquest any els blats, en general, duen poca salut, i fins i tot n'hi ha, qu'han tengut cuc; ses sivades son bones; els ordís, regulars, tirant a bons; ses faves, s'espera poch d'elles. Ha d'esser que ab ses aygos de mars, que dimars comensá a fer, eiles se desxon-desquen.

Ses venudes a ses possessions qu'estableixen, pareix que seguexen bé, sobre tot a Llodrá, que s'ho prenen de ses mans; a So'n Cladera y Sa-Torre també segueix qu'es un gust. I ara diuen males llangos que mos n'han d'establir un'altra de possessió. Veu rem En Gelat aont s'ajeurá.

De dia 27 del més passat havem rebut un Besa-les-mans del Sr. Quefe d'Estadística de Balears, acompanyat d'un nombre des Bolleti Oficial, lo qual li agraim de tot cor. Com ell ja sap, estam en tot i per tot a ses seues ordes.

Ab sa saoneta de dimars, sa gent posa nitrat; ja comensam a posar sa femada quimica ab regularitat; pero no tal com pertoca, ni d'un bon tros. Per exemple, a ses vinyes, n'hi ha molts que sols posen superfosfat. Deu n'han entrades, y deu n'han d'exir. No van de potassa y foris. I no saben es qui tenen vinya, que sa potassa es lo que favoreix sa producció des sucre; i, com més sucre té un most, per forsa ha de fer més graus d'esperit. I, com aquest determina es preu de sa verema o sia des vi, aquí está sa clau de tot. Pero sa potassa, diuen ells, es massa cara. Ara bé, a noltros no mos cap dupte que per cada pesseta gastada en potassa, los duria cinch pessetes a n'es cup; pero s'egoisme a molts no 'ls-e dexa veure clar. Aqueys tals son venguts massa tardans. Havien de venir en temps de Moysès; i, com llavó queya sa mayna del cel, i sols l'havien d'aplegar, estarien descansats.

Dins ses nostres esglésies ja comensen a veure estols que fan el Via-Crúsis. Beníssim! A forsa de demanar porá esser que alcensem lo qu'hem mester.

ANDREU ALCOVER.

Ensenyanses d'una vaga

Jo estic molt lluny de creure que tota vaga sia injusta o immoral, ni que sia contra-produent p'ets interessos d'ets obrers; crec que se presenten casos en que es lícit, honest i útil lligarse ets

obriers per obligar es seus amos a que millorin ses condicions des trebay, ja donant més bon jornal, ja acursant ses hores de trebay, ja introduint millors higièniques, ja millors morals. En sos negocis de tota mena s'ha de tenir en conte que's que hi trebayan, son homos que tenen dret a una vida humana integral, o a un nivell de vida—standart of life, com diuen ets inglesos—, que los permeti desarrollar ses seues facultats i setiments, conforme a n'es nivell normal des seu temps i lloc.

S'aconomia liberal, per lo contrari, no veu en s'obrer més qu'un factor de producció, i fa abstracció de s'element humá, qu'es inseparable de s'obrer. Així, doncs, creu que's trebay té per principal objecte augmentar sa riquesa des qui el paga; quant sa veritat es que's li primordial des trebay es sa persona des trebayador, persona que no es un individu abstracte, sino un ser social, que té devers, drets i necessitats, ja sia sa seua vida de familia, ja com-e ciudadá, ja com-e fíy de Deu i persona redimida per Nostro Senyor Jesucrist.

Sempre idó que's trebayador no puga dur una vida conforme a n'es seus devers individuals, socials i religiosos, se troba ab un estat d'inmerescuda miseria.—com diu Llevó XIII,—i pot i deu procurar sortirne.

¿Comen sortirà?—Lo primer de tot, procurant que s'industria aont trebaya, sia polent, i per aixó farà de sa seua part tot lo possible per rendir utilitats mediant un trebay intel·ligent i intem tot lo possible. Trebayadors malfeners no tenen dret a fer exigències; trebayadors abandonats i mal-endressats i grollers no poren esperar gran cosa de sa seua feyna. Lo primer de tot han de pensar de dar bon conte, per porer esperar bona recompensa.

Aquí, a Mallorca, tothom se pert per esser molt fetjut; prenen sa feyna de cap de dent; quant surten de Mallorca i s'en van a terres aont se guanya millor jornal i se trebaya menos hores, s'en duen de tot d'una un bon desengan, perque se troben que's jornalers d'allá fan més feyna i més bona ab una hora qu'ells ab dues.

Lo primer idó que pertoca fer, per millorar sa situació d'ets obrers, es que aquests se convencin que es necessari produir molt i bo, fent així polent sa seua indústria. A mesura que donin profit a sa seua indústria, porán demanarne per ells.

Creure que d'una industria pobre en porán treure bons jornals, i que trebaya-dora mal-feners poren passar trebayant poques hores, es anar calats per aygo.

